

BILAGA till ändringsföreskrift OPH-532-2023 om ändringar som gäller förebyggande av frånvaro, systematisk uppföljning av frånvaro och ingripande vid frånvaro i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014

4. Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning

4.2 Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen ska hjälpa utbildningsanordnarna och skolorna att styra sin verksamhet. Principerna beskrivs i synnerhet utifrån skolans perspektiv. Utbildningsanordnaren ska skapa förutsättningar för att skolorna ska kunna tillämpa principerna och utveckla sin egen verksamhetskultur i samma riktning. **Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande, delaktighet och lösningar som stöder skolengagemanget¹, välbefinnande och en hållbar livsstil.** För att principerna ska kunna förverkligas krävs att man beaktar lokala behov och möjligheter, att man samarbetar med vårdnadshavarna och andra samarbetspartner och att eleverna på riktigt får vara med och utveckla skolgemenskapen.

En lärande organisation är kärnan i verksamhetskulturen

Skolan ska fungera som en lärande organisation som stödjer alla sina medlemmar i lärandet. Den lärande organisationen ska utvecklas genom dialog. Samarbete och delaktighet stärker gemenskapen. Att man reflekterar över målen och regelbundet utvärderar det egna arbetet och att man kan arbeta i lugn och ro främjar lärandet i skolgemenskapen. Respons från hemmen och andra samarbetspartner stödjer lärandet. Det är också viktigt att utnyttja resultat från utvecklingsarbete, utvärderingar och forskning. Betydelsen av pedagogiskt och delat ledarskap betonas och ledarskapet inriktas framför allt på att trygga förutsättningarna för lärande och **välbefinnande**.

En lärande organisation ska skapa förutsättningar för medlemmarna att lära sig tillsammans och av varandra. Den ska också skapa förutsättningar för undersökande och experimenterande arbete och ge erfarenheter av att känna sig inspirerad och av att lyckas. Utgångspunkten för samarbetet är goda samarbetsfärdigheter och kommunikativa färdigheter hos medlemmarna i gemenskapen, som man tillägnar sig framför allt när man umgås med andra till vardags. **Här är vuxnas exempel särskilt viktigt¹.**

Emotionella och kommunikativa färdigheter är ett mål för lärandet inom olika läroämnen och ingår även i helheten mångsidig kompetens.² Det är en viktig del av skolans verksamhetskultur att utöver lektionstid öva de emotionella och kommunikativa färdigheterna i olika situationer i skolans vardag.

En lärande organisation ska uppmuntra alla sina medlemmar att försöka och att lära sig också av misstag. Den ska ge medlemmarna lämpliga utmaningar och hjälpa dem att hitta och dra nytta av sina styrkor. Som medlemmar i gemenskapen kan eleverna skapa en positiv och realistisk bild av sig själva och utveckla sin naturliga vilja att experimentera och undersöka. I en lärande organisation inser man att fysisk aktivitet har betydelse för lärandet och strävar till att frigöra sig från en stillasittande livsstil. Den ska värdesätta att man fördjupar sig i arbetet, anstränger sig i lärandet och slutför arbetet.

---

¹

Välbefinnande och en trygg vardag

Strukturerna och verksamhetssätten i en lärande organisation ska främja välbefinnande och trygghet och på så sätt skapa förutsättningar för lärande. Dessa aspekter ska beaktas i allt skolarbete och styra allas arbete. **Aktivt stöd för elevernas kamratrelationer, positiva gemensamma upplevelser och en känsla av att man är en viktig medlem i gemenskapen stöder skolengagemanget¹**. Medlemmarna ska ses som individer och behandlas jämlikt men också gemenskapens behov ska beaktas. Skoldagens verksamhetssätt ska vara smidiga och möjliggöra en mångsidig verksamhet. Motion och gemensamma aktiviteter som främjar det psykiska välbefinnandet ska utgöra en naturlig del av varje skoldag. Gemensam elevvård är en viktig del av verksamhetskulturen.

Eleverna ska ha jämlika möjligheter att få handledning och stöd för sin utveckling och sitt lärande, både som individer och som medlemmar i gruppen. Välvillighet och vänlighet ska värdesättas. Mobbning, **trakasserier³**, våld, rasism eller annan diskriminering ska inte accepteras och man ska genast ingripa vid osakligt beteende. I skolarbetet ska man sträva efter att förutse vardagen så att den löper harmoniskt. Att bli hörd och uppleva rättvisa skapar förtroende. En lugn och accepterande atmosfär, goda sociala relationer och en trivsamt miljö främjar arbetsron.

Kommunikation och mångsidiga arbetssätt

Kommunikation, samarbete och mångsidiga arbetssätt främjar hela gemenskapens lärande och välbefinnande. En lärande organisation ska identifiera olika former av lärande och kunskapsbyggande och fungera smidigt. Den uppmuntrar till att pröva och experimentera och ger utrymme för aktivitet, kreativitet, motion, lek och upplevelser som är karakteristiskt för olika åldrar och elever.

I skolarbetet ska man systematiskt använda sig av olika arbetssätt och lärmiljöer och sträva till att regelbundet föra ut undervisningen ur klassrummet. Man ska skapa möjligheter till projektbaserat arbete och helhetsbaserat lärande samt till samarbete både inom skolan och med aktörer utanför skolan. Samarbetet och kommunikationen mellan vuxna i skolan och med det omgivande samhället stärker elevernas förmåga att kommunicera och samarbeta. När eleverna arbetar tillsammans lär de känna sig själva och sin personlighet och att arbeta konstruktivt tillsammans med många olika slags människor. Informations- och kommunikationsteknik ska användas för att främja kommunikation och multisensoriskt arbete via olika kanaler.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Skolan som en lärande organisation är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle, där det lokala och det globala överlappar varandra. Olika identiteter, språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och är i växelverkan med varandra. Internationalisering på hemmaplan är en viktig resurs i skolan. Som lärande organisation tar skolan tillvara och uppskattar landets kulturarv och nationalspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningmässiga mångfald. Den lyfter fram den samiska och andra minoriteters betydelse i Finland. Den utvecklar förståelsen och respekten mellan individer och grupper och ett ansvarsfullt agerande gentemot varandra. Rätten till det egna språket och den egna kulturen är en grundrättighet som man i skolan medvetet arbetar utgående från. I skolan ska man bekanta sig med kulturella traditioner, diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och tillsammans skapa nya sedvänjor.

Flerspråkighet är en form av kulturell mångfald. Varje gemenskap och varje medlem i gemenskapen är flerspråkig. Det ska vara naturligt att använda olika språk parallellt i skolans vardag och språk ska värdesättas. I den språkmedvetna gemenskapen diskuteras attityder gentemot språk och språkgrupper och man förstår språkets centrala betydelse för lärandet, för kommunikation och för

samarbete samt för identitetsskapandet och integreringen i samhället. Varje läroämne har sitt eget språk, textbruk och begreppssystem. De olika vetenskapsgrenarnas språk och symbolsystem öppnar olika perspektiv på samma fenomen. Undervisningen ska gå från vardagsspråk mot mera abstrakta begrepp. I en språkmedveten skola är alla vuxna både språkliga modeller och språklärare i det läroämne de undervisar.

Delaktighet och demokrati

Den lärande organisationens verksamhetssätt ska utvecklas gemensamt. En demokratisk verksamhetskultur som främjar delaktighet och uppfyller de mänskliga rättigheterna ger eleverna förutsättningar att växa till aktiva medborgare.

Eleverna ska enligt sin utvecklingsnivå få vara med och planera, utveckla och utvärdera verksamheten. De ska få uppleva att de blir hörda och uppskattade som medlemmar i gemenskapen. Gemenskapen ska uppmuntra demokratisk dialog och delaktighet och utveckla sådana verksamhetssätt och strukturer som det förutsätter. Elevkårsverksamheten erbjuder ett viktigt forum för elevernas delaktighet. Också andra verksamhetsformer såsom stödelevs- och fadderverksamhet och engagemang i frivilligt arbete och hållbar utveckling ökar elevernas delaktighet. Samtidigt stärker de samarbete och växelverkan i hela skolgemenskapen. Samarbete med olika förvaltningar, församlingar, organisationer, företag och andra aktörer fördjupar bilden av samhället och verksamheten i medborgarsamhället. Kontakten med skolor i olika länder ökar förmågan att komma till rätta i en globaliserad värld.

Likabehandling och jämlikhet

En lärande organisation ska främja likabehandling och jämlikhet. Medlemmarna ska bemötas och behandlas likvärdigt oberoende av faktorer som hänger samman med personen i fråga. Likvärdighet betyder inte att alla är likadana. Likabehandling förutsätter både att man garanterar grundläggande rättigheter och möjligheter till delaktighet och att man beaktar individuella behov.

Under grundskoletiden utvecklas elevernas uppfattning om sin egen sexuella identitet och sexualitet. En lärande organisation främjar genom sina värderingar och sin praxis jämställdhet mellan könen och stödjer eleverna i deras identitetsskapande. Undervisningen ska ha ett könssensitivt förhållningssätt. Skolan ska uppmuntra eleverna att upptäcka sina egna möjligheter och att förhålla sig till olika läroämnena, göra val och binda sig till studierna utan könsbundna rollmodeller. Genom val och utveckling av lärmiljöer, arbetssätt och undervisningsmaterial ger man synlighet åt och visar respekt för den mänskliga mångfalden.

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

En lärande organisation ska i all sin verksamhet fästa uppmärksamhet vid nödvändigheten av en hållbar livsstil. Genom sina val och sitt handlande i vardagen visar skolan ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön. Materialval och handlingsmönster som innebär slöseri med råmaterial, energi och biologisk mångfald ska förändras så att de blir hållbara. Betydelsen av immateriella värden för välbefinnandet och en hållbar livsstil lyfts fram och dessa värden ges tid och synlighet i det dagliga skolarbetet. Eleverna är med och planerar och förverkligar en hållbar vardag.

En lärande organisation ska inge hopp om en bra framtid genom att skapa en kunskapsgrund för eko-social bildning. En realistisk och praktisk attityd till förutsättningarna för en bra framtid stärker utvecklingen till ansvarsfulla medlemmar i gemenskapen, kommuninvånare och medborgare. Det sporrar eleverna att bemöta världens mångfald öppet och nyfiket och att arbeta för en rättvisare och hållbarare framtid.

---

¹ Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

² Lag om grundläggande utbildning 11 §, 14 § (628/1998), Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen 6 § (422/2012),

³ Lag om grundläggande utbildning 29 § (626/1998)

5. Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande

5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen ska genomsyra det praktiska skolarbetet. Skolarbetet ska främja målen för undervisning och fostran och bidra till att den grundläggande utbildningens uppdrag genomförs. Man ska skapa förutsättningar för elevernas välbefinnande, utveckling och lärande och se till att skolarbetet och samarbetet löper smidigt. De dagliga rutinerna i skolan ska också främja en hållbar livsstil.

Utgångspunkten är gemensamt ansvar för och omsorg om en bra och trygg skoldag för alla. Det fostrande arbetet och att främja välbefinnande åligger alla vuxna i skolan, oberoende av deras arbetsuppgift. Alla elevers behov, förutsättningar och styrkor ska beaktas i skolarbetet. **En god kommunikation mellan läraren och eleven främjar skolengagemanget¹**. Samarbete med vårdnadshavarna och andra parter bidrar till att det lyckas.

Varje elev har alla skoldagar rätt till undervisning enligt läroplanen, handledning, elevvård och **stöd för lärandet** samt till en trygg lärmiljö. Utbildningsanordnaren ansvarar för att elevernas rättigheter tillgodoses och skapar förutsättningar för skolarbete som främjar detta. Skolans ledning har det praktiska ansvaret för lösningar i anslutning till undervisningen, handledningen, elevvården och arrangemangen till stöd för lärandet i skolan, i alla årskurser och i alla läroämnen. **Det inkluderar också att systematiskt förebygga problem och frånvaro¹** och att identifiera och eliminera hinder för växande och lärande i tillvägagångssätten i skolan. Varje lärare har ansvar för verksamheten, lärandet och välbefinnandet i sin undervisningsgrupp. Läraren ska påverka dessa genom sina pedagogiska och **didaktiska** lösningar och sitt sätt att handla. Till lärarens uppgift hör att följa med och främja elevernas lärande, arbete och välbefinnande, att värdesätta och rättvist bemöta varje elev, att upptäcka eventuella svårigheter i god tid samt att handla och stödja eleverna. Läraren ska se till att elevernas rätt till handledning samt stöd för lärande och **elevvård tillgodoses**. Det förutsätter kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna, samarbete mellan lärarna och i synnerhet samarbete med **elevvårdstjänsternas personal**.

Eleverna har också ett eget ansvar som medlemmar i skolgemenskapen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro och sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet. Lagen förpliktar eleverna att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppträda sakligt. En elev ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att eleven inte äventyrar andra elevers, skolgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa. En elev kan endast av särskilda skäl tillfälligt befrias från undervisning. Hemmet och skolan ska tillsammans handla eleven att agera i enlighet med lagen och stödja eleven i hans ansträngningar. Det är skolans uppgift att **systematiskt¹** ingripa vid frånvaro och hjälpa eleven att lyckas i sitt skolarbete.

Främjande av skolengagemang och förebyggande av frånvaro

En verksamhetskultur som stöder närvaro i skolan främjar lärande, delaktighet, samhörighet och välbefinnande. Förebyggande av frånvaro är det viktigaste vid planeringen av åtgärder och verksamhetsmodeller i anslutning till frånvaro. Vid förebyggande av frånvaro ska skolengagemanget och närvaron i skolan stödjas på såväl gemenskapsnivå som hos enskilda elever.^{1,3}

I skolan tillägnar sig eleverna emotionella och kommunikativa färdigheter och färdigheter att fungera i grupp som en del av undervisningen i olika läroämnen och helheten mångsidig kompetens.

Lärokursen i hälsokunskap eller andra läroämnen kan lokalt utökas för att öva emotionella och kommunikativa färdigheter.²

En uppmuntrande atmosfär inom gemenskapen stöder elevernas egna aktörskap och uppkomsten av kamratrelationer. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid stöd för närvaro vid övergångsskeden i studierna när eleven håller på att bli en del av en ny gemenskap.¹

Elevvården är gemensamt och individuellt arbete i syfte att säkerställa välbefinnandet och lärandet såväl inom gemenskapen som på individnivå. Den gemensamma elevvården är en viktig del av skolans verksamhetskultur och omsorgen i vardagen, som stärker elevernas delaktighet och upplevelse av att vara en del av gemenskapen i klassen och skolan. Elevvården omfattar allt skolarbete och är en gemensam uppgift för alla vuxna i skolgemenskapen. En atmosfär som präglas av omsorg och lugn, goda sociala relationer och upplevelsen av att få sin röst hörd stärker elevens skolengagemang. Som en del av den gemensamma elevvården ska den skolvisa elevvårdsgruppen koordinera förebyggandet av frånvaro, den systematiska uppföljningen och ingripandet vid frånvaro. I planeringen av det gemensamma arbetet är det viktigt att försäkra sig om elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet.^{1,3}

Frånvaro förebyggs genom att man tidigt upptäcker behov av stöd för lärandet och skolgången och att tillräckligt stöd ges i rätt tid. Smidiga studier, studieframgång och uppmuntrande respons främjar skolengagemanget.^{1,3} Även förebyggande av mobbning, trakasserier, diskriminering och våld och systematiskt ingripande vid dessa stöder välbefinnandet inom gemenskapen som helhet och hos enskilda elever samt skolengagemanget.⁴

Samarbete med vårdnadshavarna, samtal om betydelsen av närvaro och information om uppföljningen av frånvaro och rutinerna för att ingripa vid frånvaro stöder elevens närvaro i skolan.¹

Att följa upp och meddela om frånvaro

Utbildningsanordnaren ska systematiskt följa upp frånvaro med hjälp av uppgifter på skolnivå. I den lokala verksamhetsmodellen för ingripande vid frånvaro ska utbildningsanordnaren besluta vems uppgift det är att på skolnivå systematiskt följa upp frånvaro och hur det görs på skol-, klass- och individnivå.¹

Det är viktigt att man tidigt reagerar på frånvaro, oberoende av orsaken till frånvaron. Frånvaro ska meddelas vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för eleven så snart som möjligt.¹ Om förekomsten av frånvaro ökar eller förlängs ska man utan dröjsmål kontakta elevvårdstjänsternas personal.⁵ Från fall till fall ska man komma överens om riktad uppföljning av frånvaron.^{1,7}

Att ingripa vid frånvaro och utreda de bakomliggande orsakerna

De bakomliggande orsakerna till frånvaro är varierande och kan ha koppling till händelser och förändringar i samhället, skolan eller i elevens eget liv. För att rikta in de nödvändiga åtgärderna är det viktigt att i den omfattning det är möjligt utreda de bakomliggande orsakerna till elevens frånvaro. I nära samarbete med eleven, vårdnadshavarna, lärarna och elevvårdstjänsternas personal kommer man överens om planen och ansvarsfördelningen för att kartlägga orsakerna.^{1,7,11} Utbildningsanordnaren och skolan ska identifiera och åtgärda bakomliggande orsaker till frånvaro med koppling till skolan och skolgemenskapen.¹

Ingripandet vid frånvaro som gäller en enskild elev ska ske i enlighet med utbildningsanordnarens verksamhetsmodell för ingripande vid frånvaro.¹ Läraren kan rådgöra med elevvårdstjänsternas personal för att utreda elevens situation och bedöma behovet av elevvård för den enskilda eleven. Det är viktigt att det sektorsövergripande arbetet inleds i ett så tidigt skede som möjligt. Vid behov

kan en sektorsövergripande expertgrupp (individuell) sammankallas. Inom gruppen utreds elevens behov av stöd, stödet ordnas och situationen följs upp.^{1,7} Vid behov hänvisar elevvårdstjänsternas personal eleven till utomstående social- och hälsovårdstjänster.^{6,7}

För att minska elevens frånvaro kan det dessutom finnas behov av att uppdatera stödåtgärderna som eleven behöver för lärandet och skolgången.^{1,8} Om eleven är helt eller delvis förhindrad att delta i närundervisning på grund av sitt hälsotillstånd eller ett annat tungt vägande skäl ska man som sista lösning överväga att fatta beslut om särskilda undervisningsarrangemang och utarbetandet av en plan för lärande samt för hur elevens undervisning och bedömning samt stödet för elevens lärande ordnas under perioden med frånvaro.⁹

Vid behov ska man kontakta socialvården för bedömning av stödbehovet eller göra en barnskyddsanmälan.¹⁰

---

¹ Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

² Lag om grundläggande utbildning 11 §, 14 § (626/1998), Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen 6 § (422/2012)

³ Lag om elev- och studerandevård 2–6 § (1287/2013)

⁴ Lag om grundläggande utbildning 29 § (626/1998)

⁵ Lag om elev- och studerandevård 5 § (1287/2013)

⁶ Hälso- och sjukvårdslag 15 a §, 16 §, 17 a § (1326/2010), Socialvårdslag 5 §, 10 §, 27 c § (1301/2014)

⁷ Lag om elev- och studerandevård 14–19 § (1278/2013)

⁸ Lag om grundläggande utbildning 16 §, 16 a §, 17 §, 17a § (628/1998)

⁹ Lag om grundläggande utbildning 18 § (628/1998)

¹⁰ Socialvårdslag 35 § (1301/2014)

¹¹ Lag om grundläggande utbildning 3 § (626/1998)

Kommunspecifik presicering Åbo

Skolans personal främjar tryggheten i skolan. Varje medlem inom skolgemenskapen bär ansvar för en trygg inlärningsmiljö, fostran och elevernas välbefinnande. Växelverkan i en trygg skola är vänlig, jämlik och uppskattande. Gemenskapen i skolan förutsätter ett planlagt främjande av gemensamma verksamhetssätt. Skolans säkerhetsplan uppdateras årligen som ett samarbete mellan den säkerhetsansvariga och skolans övriga personal. I början av varje läsår gör skolans personal sig förtrogen med det innehåll som beskrivs i säkerhetsplanen samt med författningar som berör dataskydd och sekretess.

Det gemensamma ansvaret för fostran hos de vuxna i skolgemenskapen grundar sig på att man förbinder sig till konsekventa gemensamma regler och överenskommelser. Den regelbundna positiva respons som eleverna får då de agerar i enlighet med reglerna, beträffande sitt eget arbetande och uppförande ökar känslan av samhörighet och välbefinnande. Skolans ordningsregler utarbetas som ett samarbete mellan skolans personal, elever och vårdnadshavare. Ett tillräckligt antal rastvakter finns tillgängliga under rasterna och deras synlighet förstärks med hjälp av reflexvästar. De vuxna i skolan övervakar aktivt tryggheten under rasterna. Det finns tillräckligt med rastövervakare. Man stöder elevernas möjlighet att röra på sig under rasterna. Förflyttningssituationer är också planlagda delar av skoldagen. Vid dessa bör det finnas tillräckligt många vuxna på plats så att de blir trygga och övervakade.

Skolgemenskapen förbinder sig till att förebygga mobbning och till att ingripa i mobbningsfall. Skolorna kan använda sig av bl.a. det mobbningsförebyggande KIVA skola-programmet. Skolan bokför alla allvarliga mobbningsfall, våldsamma situationer och hot på en separat blankett (Stödmaterial).

Alla vuxna inom skolgemenskapen ansvarar för att elevens skoldag är hälsofrämjande och trygg, de vuxna är skyldiga att hjälpa i en förstahjälpsituation. Långtidssjuka elever stöds i sin egenvård under skoldagens gång. Eleven, vårdnadshavarna, skolans representanter, skolhälsovården och/eller aktörer inom specialistsjukvården kommer skilt från fall till fall överens om arbets- och ansvarsfördelning samt arbetsmetoder. Informationen bokförs i elevens plan för lärande eller individuella plan (IP). Som stöd för en långtidssjuk elevs vård i skolan används skilda anvisningar (Stödmaterial) eller t.ex. Social- och hälsovårdsministeriets anvisningar för vård av diabetes under skoldagen. Den information om elevens hälsa och säkerhet som är nödvändig för anordnande av undervisningen delges till de vuxna som arbetar med eleven.

5. Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande

5.6 Frågor som avgörs på lokal nivå

Det är viktigt att det praktiska skolarbetet ordnas så att arrangemangen stödjer målen för undervisning och fostran och främjar en enhetlig verksamhetskultur i den grundläggande utbildningen. I enlighet med utbildningsanordnarens beslut preciseras de skolvisa arrangemangen, arbets- och ansvarsfördelningen och övriga praktiska detaljer för alla punkter som tas upp här i skolans läsårsplan.

Gemensamt ansvar för skoldagen och samarbete samt förebyggande av frånvaro, systematisk uppföljning och ingripande vid frånvaro

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- de centrala målen och metoderna för att skapa en bra och trygg skoldag och för att organisera samarbetet
- verksamhetsmodellen för förebyggande av elevers frånvaro och systematisk uppföljning samt ingripande vid frånvaro. I verksamhetsmodellen som gäller utbildningsanordnaren, skolan och eleven ska beskrivas¹
  - o hur man stöder skolengagemang, skolnärvaro och kamratrelationer och förebygger skolfrånvaro¹. Om man lokalt beslutar att utöka lärokursen i hälsokunskap eller något annat läroämne för att öva emotionella och kommunikativa färdigheter, ska målen och innehållen för dessa lektioner beskrivas i den läroplanen⁸.
  - o hur man systematiskt följer upp elevernas frånvaro så att informationen som samlats in kan användas för att förebygga och tidigt ingripa vid frånvaro under läsåret¹
  - o hur man systematiskt ingriper vid frånvaro samt hur arbets- och ansvarsfördelningen ser ut^{1,2}
  - o hur samarbetet med vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för eleven förverkligas^{1,2,3}
  - o hur tillvägagångssätten och planeringen av tillvägagångssätten för förebyggande och uppföljning av frånvaro samt ingripande vid frånvaro samordnas i skolans elevvårdsgrupp, i vilken eleverna och vårdnadshavarna är delaktiga^{1,4}
  - o hur man samarbetar med elevvårdstjänsternas personal när det gäller att förebygga, ingripa vid och kartlägga orsakerna till frånvaro^{1,2}
    - i samarbetet beskrivs förfaringssätten för att hänvisa eleven till elevvårdstjänsterna⁵, samarbete i anknytning till hälsoundersökningar⁶ samt hur man konkret inleder samarbetet med elevvårdstjänsterna vid omfattande frånvaro^{1,7}
  - o hur man kontinuerligt följer upp och utvecklar verksamhetsmodellen utgående från insamlad information och systematisk respons¹
- hur samarbetet inom skolan och med utomstående aktörer organiseras, följs upp och utvecklas; i synnerhet
  - o hur man ser till att elevernas delaktighet förverkligas
  - o vilka de centrala målen är och hur man ordnar samarbetet mellan hem och skola.

¹ Lag om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (947/2022)

² Lag om elev- och studerandevård 4–5 §

(1287/2013)

³ Lag om grundläggande utbildning 3 § (626/1998)

⁴ Lag om elev- och studerandevård 14 § (1287/2013)

⁵ Lag om elev- och studerandevård 11 § (1287/2013)

⁶ Hälso- och sjukvårdslag 16 § (1326/2010), Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsövård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 7 § (338/2011)

⁷ Lag om elev- och studerandevård 14–19 § (1287/2013), Hälso- och sjukvårdslag 15 a §, 16 §, 17 a § (1326/2010), Socialvårdslag 5 §, 10 §, 27 c § (1301/2014)

⁸ Lag om grundläggande utbildning 11 §, 14 § (626/1998)

Frågor som avgörs på lokal nivå

KOMMUNSPECIFIK PRECISERING ÅBO

Gemensamt ansvar för skoldagen och samarbete samt förebyggande av frånvaro, systematisk uppföljning och ingripande vid frånvaro

I en välmående och medkännande skolgemenskap upplever var och en att hen är viktig och uppskattad. Varje medlem av skolgemenskapen har ansvar för hur var och en möter och behandlar alla andra. En välmående skolgemenskap förstärker allas skolengagemang och förebygger frånvaron. Det i skolorna använda åtgärdsprogrammet för förebyggande av och ingripande vid mobbning samt modellen för kamratmedling/skolmedling förstärker främjandet av välbefinnandet.

Främjande av skolengagemang

Med skolengagemang avses barnets och den ungas attityd till skolgången och hur hen förbinder sig till skolgången. Skolengagemanget påverkas av emotionella erfarenheter som har med skolan att göra, delaktighet i skolan samt satsningen på lärande och skolgång. Skolans uppgift är att skapa förutsättningar för eleven att engagera sig i skolan.

I grundskolorna i Åbo lär man ut emotionella och kommunikativa färdigheter så att eleverna lär sig att respektera arbetsro, koncentrera sig och vara närvarande. Genom att lära ut emotionella och kommunikativa färdigheter stöder man inte enbart hur lektionerna löper, utan man förstärker också barnens och de ungas förmåga att knyta kamratrelationer. Den handledning som de vuxna i skolan ger spelar i detta fall en betydande roll eftersom de hjälper barnen att möta sina känslor samt att känna igen och behandla dessa. Till lärandet av emotionella och kommunikativa färdigheter hör även skapandet av gruppsammanhållning, vilket man bör göra fortlöpande. Skapande av gruppsammanhållning är en kontinuerlig process under vilken man medvetet utvecklar gruppmedlemmarnas inbördes kännande, förtroende, trygghet och kommunikativa färdigheter.

För att det skall ske skolengagemang bör man i skolan se till att:

- skapa gruppsammanhållning och satsa på en trygg atmosfär i klassen
- förebygga mobbning och ingripa vid mobbning
- stöda vid övergångsskedet
- träna upp de emotionella-, integritets- och kommunikativa färdigheterna som en del av undervisningen
- främja elevernas delaktighet
- känna igen och stöda inlärningssvårigheter
- ha ett flexibelt framskridande av studierna och differentiering
- det finns individuella och mångsidiga möjligheter att visa sitt kunnande
- upprätthålla en god och förtroendefull elev-lärarelation

Skolengagemanget förstärker närvaron och förebygger skolfrånvaron. Lärarna och skolans övriga professionella kan för sin del förebygga uppkomsten av skolfrånvaron genom att satsa på elevernas välbefinnande och gemenskap. Skolfrånvarospiralen börjar vanligtvis med ökade förseningar och enstaka frånvaron från vissa lektioner, så det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid dessa. Utmaningarna med att gå till skolan och frånvaron syns ofta först hemma. Därför är det med tanke på förebyggande av skolfrånvaron viktigt att samarbetet mellan skolan och hemmet är regelbundet och öppet. Både den gemenskapsmässiga och den individuella elevvårdens roll vid stödjandet av skolengagemanget och förebyggandet av skolfrånvaron är betydande.

Med tanke på förebyggande av frånvaron är det särskilt viktigt att man i skolan följer med och för statistik över frånvaron. Även om det är viktigt att följa med frånvaron är det viktigt att komma ihåg att uppmärksamma elevens närvaro i skolan positivt.

Att följa upp och meddela om frånvaron

Tyngdpunkten för ingripande vid frånvaron ligger vid stödandet av skolnärvaron, tidigt ingripande samt förstärkande av samarbetet med elever och vårdnadshavare. Frånvaron granskas i ljuset av de sociala relationerna och lärandet: eleven är borta från skolgemenskapen, kamratrelationerna och samvaron, inte enbart från lärandet. I verksamhetsmodellen för skolengagemang och ingripande vid frånvaron räknar man alla frånvaron, också på förhand anhållna semestrar och av vårdnadshavaren utredda frånvaron. Det är viktigt att handleda skolans personal och informera vårdnadshavarna om verksamhetssätten som berör förebyggande och ingripande.

Inom Åbo stads grundläggande utbildning följer man upp frånvaron på kommun-, skol- och elevnivå och man reagerar tidigt på frånvaron oberoende av orsaken till frånvaron. Inom Åbo stads grundläggande utbildning följer man en regional frånvaromodell, vilkens genomförande på skolnivå ligger på rektorns ansvar.

Uppföljningen av frånvaron förutsätter att varje lärare antecknar frånvaron i Wilma/DigiOne. För koordineringen av uppföljningen av frånvaron i sin egen klass ansvarar klassläraren i lågstadiet och klassföreståndaren i högstadiet. Man reagerar genast på frånvarons varningssignaler för att kunna bryta en möjlig frånvarospiral så tidigt som möjligt. Fastän det är viktigt att följa upp frånvaron förstärker man elevens skolengagemang med positiv respons och man uppmärksammar elevens närvaro i skolan.

I skolvardagen ska man leda den gemenskapsmässiga elevvården och det mångprofessionella kunnandet planlagt på så sätt att det är möjligt att samordna det pedagogiska kunnandet och kunnandet som berör elevvården och delaktighet med skolans arbete med välbefinnande. Betydelsen av det pedagogiska ledandet och det delade ledandet betonas och ledandet riktar sig speciellt mot att sköta om förutsättningarna för lärande och välbefinnande. Skolans ledning har det praktiska ansvaret för lösningar som berör ordnandet av undervisning, handledning, elevvård och stöd för lärande inom skolgemenskapen, inom alla årsklasser och inom alla ämnen. I detta ingår också ett systematiskt förebyggande av problem och frånvaron samt att känna igen och avlägsna hinder för tillväxt och lärande under läsåret.

Att ingripa vid frånvaro och utreda de bakomliggande orsakerna

Att följa upp frånvaron är uppföljning av elevernas välbefinnande i skolan. Att ingripa vid frånvaron vid rätt tid samt inbördes konsultation med låg tröskel mellan olika yrkesgrupper är viktigt vid sektorsövergripande samarbete. Vid utredningen av elevens frånvarosituationer är det viktigt att kartlägga de bakomliggande orsakerna till frånvaron och utföra mångprofessionellt strukturerat samarbete enligt överenskomna arbetsmetoder.

Enligt modellen för ingripande vid frånvaron följer man samlat upp frånvaron fyra gånger om året inom ledningsgruppen för grundläggande utbildningen i Åbo. Man går regelbundet igenom de skol-, klass- och klasstadievisa frånvaromängderna under gemenskapens studerandevårdsgrupps möten. Granskningen av frånvaron ger kunskap om hur eleverna engagerat sig till skolan och närvarons helhetssituation och möjliggör ett sektorsövergripande, riktande av ett gemenskapsmässigt arbetande enligt klassvisa behov.

Man granskar frånvarouppgifterna och övriga i skolan insamlade uppgifter om välbefinnandet parallellt.

Informationssystemet Wilma producerar automatiskt frånvarosammanställningar till stöd för uppföljningen efter att det samlats 50 timmar, 100 timmar och 150 timmar/elev. Sammanställningen kommer som Wilma-meddelande till klassläraren/klassföreståndaren och vårdnadshavaren. Frånvarosammanställningen är ett hjälpmedel för uppföljningen och varje elevs situation bör granskas individuellt då man gör en lägesbedömning.

I kommunikationen mellan skolan och hemmet som berör frånvaron är det viktigt att betona ett uppmuntrande och stödjande sätt att närma sig. Det är viktigt att klassläraren/klassföreståndaren eller övriga vuxna som undervisar eleven omedelbart meddelar elevens olovliga frånvaron till vårdnadshavaren.

Skolan erbjuder redan i ett tidigt skede stöd för de utmaningar orsakade av frånvaron som har med lärandet och skolgången att göra. Det är viktigt att beakta elevens egen syn för att förstärka skolengagemanget. Man bör utnyttja elevvårdens konsultation redan i ett tidigt skede. En sektorsövergripande expertgrupp (MAR) eller konsultation med familje- och socialservicen för att bedöma servicebehovet eller göra en barnskyddsanmälan är även viktiga metoder för tidigt ingripande för att utreda frånvarons möjliga bakgrundsorsaker och för att ordna med de nödvändiga stödåtgärderna.

För ingripande vid skolfrånvaron har man för skolans personal, elevvården och vårdnadshavarna utarbetat en verksamhetsmodell som kompletterar läroplanen.

Samarbete med vårdnadshavarna

Samarbete med vårdnadshavarna då man planerar, genomför och utvärderar det förebyggande arbetet med frånvaron stöder elevens positiva skolengagemang och förstärker skolnärvaron. Med samarbetet stöder man ordnandet av fostran och undervisning på så sätt att varje elev får sin egen utvecklingsnivå och undervisning, handledning och stöd enligt sina behov. Samarbetet främjar elevernas sunda tillväxt och utveckling.

Vårdnadshavarnas delaktighet samt möjlighet att vara med i skolarbetet och dess utvecklande är en central del av skolans verksamhetskultur. Vårdnadshavarna informeras regelbundet bl.a. under föräldrakvällar, via Wilma och webbsidorna om främjandet av skolengagemanget och ingripandet vid frånvaro samt service som har med detta att göra som elevvårdens personal erbjuder.

Hemmets och skolans samarbete inom fostran ökar elevens, klassens och hela skolgemenskapens välbefinnande och trygghet. Vårdnadshavaren har det primära ansvaret för uppfostran av sitt barn. Hen bör också sörja för att läroplikten blir genomförd. Skolan stöder hemmens uppfostringsuppgift och ansvarar för elevens undervisning och fostran som medlem av skolgemenskapen.

Uppföljning av frånvaron inom skolans elevvårdsgrupp

Gemensam elevvård är en viktig del av verksamhetskulturen inom den grundläggande utbildningen och dess utvecklande förutsätter ledarskap. Målet för den gemensamma elevvården är att främja de studerandes lärande, hälsa, välbefinnande, delaktighet och förebygga problem. Den gemensamma elevvården är en del av verksamhetskulturen för enheterna för lärande och arbetet för elevernas välbefinnande. Med dess hjälp ökar man elevernas lärande, välbefinnande, hälsa, sociala ansvar, växelverkan och delaktighet samt

lärmiljöns hälsosamhet, trygghet och tillgänglighet. Alla som arbetar i skolan ska i sina uppgifter främja elevernas och skolgemenskapens välbefinnande samt samarbetet mellan hemmet och skolan.

Skolans elevvårdsgrupp sammanträder regelbundet och den leds av skolans rektor eller biträdande rektor. Den skolvisa elevvårdsgruppen består av överenskomna representanter för skolans personal och elevvårdsservicen. Vanligast är att elevvårdsgruppen består av rektor eller biträdande rektor, elevvårdens psykolog och kurator, skolhälsovårdaren, studiehandledaren samt övergripande speciallärare. Elevvårdsgruppen kan också ha andra medlemmar, till exempel skolungdomsarbetare, psykiatrisk sjukskötare, representanter för elevkåren och vårdnadshavarna samt övriga myndigheter och aktörer som främjar barnens och de ungas välbefinnande. Skolvis beskriver man i skolans läsårsplan den skolvisa gemensamma elevvårdsgruppens sammansättning, den regelbundna tiden för sammankomsterna (minst en gång i månaden), elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet och möjlighet att bli hörda, samarbetspartner samt utvärdering och utvecklande av verksamheten.

Elevvårdsgruppen planerar med hjälp av en årsklocka sin verksamhet under läsåret genom att som bas för planeringen utnyttja resultat från mätare man har i bruk gällande hälsa, trygghet och välbefinnande. Inom elevvårdsgruppen behandlar man planenligt resultaten från skolhälsoenkäten, frånvarostatistiken och resultaten från övriga omfattande enkäter som mäter elevernas välbefinnande och hälsa samt skolans verksamhetskultur, krisplaner och modeller som siktar mot att främja hela skolgemenskapens välbefinnande. Årsklockan innehåller både frågor som berör elevvårdsgruppens eget arbetande och också i skolan genomförda gemensamma arbetsformer som siktar mot välbefinnande. Där beskrivs samarbetet med andra samarbetspartner. Från elevvårdsgruppens samtliga möten skriver man ett PM som ska vara tillgängligt både för skolans personal och elevvårdsgruppens medlemmar på en gemensamt överenskommen plats. Elevvårdsgruppens verksamhet utvärderas minst en gång per läsår.

DEN GEMENSAMMA ELEVVÅRDENS VERKSAMHET

- gemensam verksamhet för hela skolpersonalen
- vetskap om frånvaron som riskfaktor för välbefinnandet och inlärningen
- målet är en trygg och hygglig inlärningsmiljö: psykisk, fysisk, social och pedagogisk trygghet
- gemenskap: positiv växelverkan och positiva möten i vardagen, förstärkande av de emotionella färdigheterna och interaktionsförmågan, fortlöpande skapande av gruppsammanhållning (utnyttjande av sektorsövergripande kunskande lärare- och en sektorsövergripande aktör på grupp/klassnivå), möjliggörande och förstärkande av elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet och påverkan
- känna igen och avlägsna allmänna faktorer som förhindrar lärande och delaktighet
- GRANSKNING AV FRÅNVARO: målet är förutseende arbetsgrepp, ökande av medvetenhet om fenomen och vid behov klassvisa interventioner

Preciseringar av skolornas läsårsplaner

Utöver Åbo stads läroplan och de bilagor som kompletterar den uttrycker skolorna inom den grundläggande utbildningen i Åbo årligen följande saker i skolornas läsårsplaner:

- Hurdan är en bra och trygg skoldag? Vad innehåller en bra skoldag? Rasterna bör beaktas som en viktig del av skoldagen.

- Hur fungerar skolan som en lärande gemenskap vid genomförandet av en god skoldag?
- Hur stöder man en god atmosfär och socialisering i skolan? Ordning av skolarbete som främjar lärande och välbefinnande.
- Hur stöder man inbördes växelverkan mellan skolgemenskapens medlemmar?
- Vad är delaktighet i skolan. På vilket sätt syns delaktigheten i skoldagen? Hur förverkligas den för varje elev i skoldagen?
- Hur utvärderar man förverkligandet av delaktigheten?
- Vilka är formerna och de centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och skolan?
- Hur organiserar man samarbetet med möjliga aktörer utanför skolan (t.ex. eftermiddagsverksamhetens tjänsteproducenter) och hur utvecklar man samarbetet?
- På vilket sätt syns miljövänlig verksamhet i skolan?
- Hur och i vilka situationer utnyttjar man fjärranslutningar i undervisningen?
- Skolan beskriver principerna för klubbverksamheten och hur dessa är kopplade till läroplanen.
- Skolan beskriver om den vill på vilket sätt eleverna deltar i skolbespisningen och planeringen, genomförandet och utvärderingen av matstunderna.
- Skolorna preciserar beskrivningen av hur skolan främjar lärandet av trafikfärdigheter.